

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).11
УДК 796.012.2+796.077.5

Богуславський В.В.,
к.ю.н., доцент, зав. кафедри спеціальної фізичної підготовки,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро
Бачинська Н.В.В.,
к.фіз.вих., доцент, ст. викладач
кафедри спеціальної фізичної підготовки,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро
Анісімов Д.О.,
доктор філософії з галузі права, ст. викладач
кафедри спеціальної фізичної підготовки,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро
Петрушин Д.В.,
к.фіз.вих., доцент
кафедри спеціальної фізичної підготовки,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро
Пожидаєв М.Ю.,
ст. викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ РІЗНИМИ ВИДАМИ СПОРТУ

У статті розкривається специфіка гендерної ідентифікації майбутніх правоохоронців обох статей, що займаються дзю-до, фрі-файт, ММА, черлідінгом. На прикладі дослідження гендерної ідентифікації особистості за методикою С. Вет у курсантів-правоохоронців обох статей можна простежити вплив занять різними видами спорту на психологічну стать тих, що займаються. Метою дослідження є виявлення ступеню прояву маскуліності/фемініності у спортсменів-курсантів, здобувачів ЗВО із специфічними умовами навчання. У дослідженнях приймали участь курсанти (дівчата, середній вік – $19,12 \pm 1,02$, хлопці – середній вік $19,44 \pm 11,12$) Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, що займаються різноманітними видами спорту, а саме дзю-до, фрі-файт, ММА, черлідінгом (дівчата, $n=36$; хлопці, $n=44$) та студенти обох статей, що не займаються спортом, того ж віку. Курсанти обох статей, що займаються фрі-файтом, дзю-до, ММА, черлідінгом проявляють тенденцію до маскулінізації. У групі студентів та студенток, що не займаються спортом, переважають особи з андрогінним типом гендеру. Отримані дані зможуть більш ґрунтовно дослідити питання щодо профілактики та корекції проявів у бік маскулінізації жінок, яка є наслідком занять спортом.

Ключові слова: гендерна ідентифікація; майбутні правоохоронці; єдиноборства; черлідінг.

Boguslavskiy V.V., Bachynska N.V.V., Anisimov D.O., Petrushyn D.V., Pozhidayev M.Yu. Peculiarities of gender identity identification of future law enforcement officers engaged in various sports. The article reveals the specifics of gender identification of future law enforcement officers of both sexes who are engaged in ju-do, free-fight, MMA, and cheerleading. Using the example of a study of gender identification of a person according to the S. Bem method in law enforcement cadets of both sexes, it is possible to trace the influence of various sports on the psychological gender of those involved. The purpose of the study is to identify the degree of manifestation of masculinity/femininity in cadet athletes, students of higher education with specific conditions of study. Cadets (girls, average age – 19.12 ± 1.02 , boys – average age 19.44 ± 11.12) of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs participating in the research participated in various sports, namely ju-do, free - fight, MMA, cheerleading (girls, $n=36$; boys, $n=44$) and students of both sexes who do not play sports, of the same age. Cadets of both sexes engaged in free-fit, ju-do, MMA, cheerleading show a tendency towards masculinization. In the group of male and female students who do not play sports, individuals with an androgynous gender type prevail. The obtained data will be able to more thoroughly investigate the issues of prevention and correction of manifestations towards the masculinization of women, which is a consequence of sports.

Key words: gender identification; future law enforcement officers; martial arts; cheerleading.

Постановка проблеми. Протягом тривалого часу у суспільстві жінок та чоловіків розподіляли переважно за анатомічними ознаками, а вже пізніше було введено поняття «гендер» [1, с. 224; 4, с. 163].

Проблематика впливу занять спортом на психологічну стать (або гендер), продовжує залишатися такою, над якою дискутує низка як українських, так й закордонних фахівців. Але без ґрунтовного наукового дослідження даного питання являються неможливими профілактика та корекція проявів у бік маскулінізації жінок, яка є наслідком занять спортом.

В обґрунтуванні напрямку формування маскуліності/фемініності думки низки фахівців різняться. Група одних фахівців вважає, що маскуліність/фемініність являються вродженими якістьми, але не виключають того, що на ці

властивості також може впливати соціальна складова [5; 6, с. 329].

Щодо іншої групи науковців, то вони вважають, що першочергово гендерні поведінкові та особистісні відмінності виникають на тлі соціального феномену, а не фізіологічними та морфологічними відмінностями [7; 10, с. 11].

Активному формуванню гендерних якостей особистості сприяють заняття спортом. Тривалий час існувала думка, що процесу соціалізації для чоловіків, ніж для жінок, більшою мірою сприяють заняття спортом, у зв'язку з тим, що він виховує маскуліні якості [2, с. 187].

Одночасно, спорт, в якому самоціллю є досягнення, багато в чому не узгоджується з типовим типом жіночності. Певні види спортивної діяльності характеризуються як кращі для чоловіків або жінок [1, с. 223; 9].

Аналіз спеціальної науково-методичної літератури показав, що окремі види спортивної діяльності та специфічний контингент піддослідних у напрямку вивчення формування маскуліності/фемініності, досліджено недостатньо та потребують більш детального вивчення.

Мета дослідження – виявлення ступеню прояву маскуліності/фемініності у спортсменів-курсантів, здобувачів ЗВО із специфічними умовами навчання.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення літературних джерел та інтернет-ресурсів; методика S. Bem; методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відомо, що існують соціальні стереотипи фемініності та маскуліності. Людина має низку психологічних рис характеру, частину з яких можна назвати універсальними. Але інші відносять до традиційно жіночих або чоловічих. Прикладом можуть слугувати домінантність, агресивність, які відносять до суто чоловічих. В межах соціалізації, при вихованні та розвитку особистості формуються інші риси [3, с. 26; 4, с. 164].

До маскуліності, тобто чоловічих рис, відносять агресивність, незалежність, домінантність, впевненість у собі тощо. До суто жіночих рис відносять м'якість, сором'язливість, чутливість, поступливість тощо. У тих випадках, коли у людини не спостерігається чітко виражені психологічні фемініність та маскуліність, то мова йде про андрогінність – риси гармонійно доповнюють один одного [1, с. 222; 4, с. 163].

У дослідженнях приймали участь курсанти (дівчата, середній вік – 19,12±1,02, хлопці – середній вік 19,44±11,12) Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, що займаються різноманітними видами єдиноборств, а саме дзю-до, фрі-файт, ММА та черлідінгом (дівчата, n=36; хлопці, n=44) та студенти обох статей, що не займаються спортом, того ж віку.

Результати анкетування курсанток-спортсменок, що займаються черлідінгом, виявили, що всі дівчата попередньо займалися художньою гімнастикою (n=5), спортивною акробатикою (n=4), спортивними танцями (n=7).

Для вивчення особливостей психологічної статі курсантів-спортсменів обох статей, а також контрольної групи, до якої увійшли студенти, що не займаються спортом, було проведено тестування за методикою S. Bem [1, с. 222]. Основний індекс «Маскуліність – фемініність» IS визначався за відповідною формулою. Величина індексу IS у межах від -1 до +1 свідчить про андрогінність, менше -1 (IS < -1) – про маскуліність, більше +1 (IS > +1) – про фемініність [4, с. 164].

Отримані нами результати зазнали статистичної обробки за показниками середнього арифметичного (M), середнього квадратичного (SD) та t-критерію Стьюдента. Вплив факторів спортивного стажу на гендер курсантів-спортсменів здійснювався за допомогою кореляційного аналізу Браує-Пірсона (пакет STATISTICA 6.0).

Табл. 1

Показники гендерної ідентифікації особистості майбутніх правоохоронців в окремих видах спорту за методикою S.Bem (M±SD)

№ з/п	Види спорту	Курсанти-спортсмени		Студенти, що не займаються спортом	
		Стать		Стать	
		Жіноча (n=36)	Чоловіча (n=44)	Жіноча (n=36)	Чоловіча (n=44)
		IS		IS	
1.	Дзю-до, фрі-файт, ММА (n=20)	-0,25±0,15	-0,46±0,12	0,35±0,06	0,25±0,05
2.	Черлідінг (n=16)	-0,10±0,11	–		

Отримані нами результати показали, що курсантки, які займаються різними видами єдиноборств та черлідінгом, мають значну схильність до маскулінізації. Це підтверджує низку попередніх досліджень науковців (табл. 1). Спортсменки в навчально-тренувальній та змагальній діяльності можуть проявити високий рівень самоволодіння, вміння концентруватися.

Отримані нами результати показали, що в групі дівчат, які не займаються спортом, за показниками загальногрупового дослідження, є тенденція до андрогінності. В цій же групі студенток, які не займаються спортом, при індивідуальній інтерпретації отриманих даних не виявлено тих, у кого явно виражено прояви маскуліності. А в групі курсанток-спортсменок, при індивідуальному розгляді результатів, виявлено у дослідженнях таку тенденцію.

У хлопців-спортсменів, майбутніх правоохоронців, що займаються дзю-до, фрі-файт та ММА, виявлено тенденцію до маскуліності. У групі студентів, що не займаються спортом, переважають особи з андрогенним типом гендеру (табл. 1).

Аналіз індивідуальних показників, у групі студентів, що не займаються спортом обох статей, виявлено незначну, та приблизно однакову, кількість осіб з помірно вираженою фемініністю. У групі тих піддослідних, що не займаються спортом, індекс гендеру входить у діапазон значень андрогінності.

Нами виявлено наступні статистично достовірні відмінності у виразності індексу психологічної статі: 1) курсанти-спортсмени є більш маскулініними в порівнянні із студентами, що не займаються спортом (t=1,92; p≤0,05); 2) студенти, що не займаються спортом є більш маскулініними, ніж студентки, що не займаються спортом (t=2,46; p≤0,01); 3) студентки груп

контролю, що не займаються спортом, є більш фемінінні, ніж курсантки-спортсменки ($t=2,42$; $p\leq 0,01$).

Між курсантами-спортсменами та курсантками-спортсменками не виявлено статистично значущих відмінностей індексу маскулінності ($p\geq 0,05$). Також між студентами, що не займаються спортом, не виявлено достовірних відмінностей в порівнянні із курсантками-спортсменками ($p\geq 0,05$).

У сфері спорту маскулінні якості спортсменок є показником успішності. Але якщо мова йде про маскулінний прояв жінок за межами спортивної діяльності, то це може знижувати ефективність міжособистісних взаємин [4, с. 163].

Кореляційні взаємозв'язки показника психологічної статі із спортивним стажем, показав зв'язки середнього та високого ступеню у курсантів-юнаків ($r=0,62$) та у курсанток-спортсменок ($r=0,78$).

Можна констатувати факт того, що заняття спортом впливають на процес маскулінізації особистості, незалежно від статі. Отримані у результаті дослідження дані зможуть більш ґрунтовно дослідити питання щодо профілактики та корекції проявів у бік маскулінізації жінок, яка є наслідком занять спортом.

Висновки. Заняттями різними видами спорту для представників обох статей дають змогу спортсменам проявляти та стимулюють такі прояви, як мужність, сміливість, силу волі, агресію. Для дівчат, що займаються спортом, появляється можливість демонстрації концентруватися та високому рівню самовладання. Важливим являється факт, що ведеться відбір осіб до занять цими видами спорту, яким імпонує та являється притаманним характер взаємодії із суперницями, стимулює прояв найсильніших рис характеру. Для дівчат-спортсменок, що займаються спортом, міжособистісні взаємини, які властиві до певних видів спортивної діяльності, в значній мірі впливають на формування гендерної ролі.

Перспективи подальших досліджень плануються у напрямку вивчення гендерних особливостей спортсменів, майбутніх правоохоронців, на прикладі методики самопочуття, активності, настрою на протязі навчально-тренувального процесу в річному циклі підготовки.

Література

1. Бачинська, Н., Забіяко, Ю., & Шуба, В. Вивчення гендерної ідентифікації особистості студентів вузів 17-22 РОКІВ. *Молодий вчений*, 2 (54), 2018, 222-224.
2. Івченко О.М. Питання соціально-психологічного клімату в командних видах спорту та гендерні особливості мотивації. *Актуальні проблеми фізичної культури, спорту і здоров'я: матеріали міжн. наук. інтернет-конф. (Черкаси, 27-28 травня 2021 р.)*. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2021, 187-191.
3. Петрушин, Д., & Креніков, Є. Актуальні напрями підвищення фізичної підготовки курсантів системи МВС України в сучасних умовах. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*, 2023.(1), 26-29.
4. Реут Є.О., Крючков С.І. Вивчення гендерних особливостей особистості спортсменів (на прикладі карате та настільного тенісу) та осіб, які не займаються спортом. *Габітус*, 23, 2021, 163-165. УДК 796.012.2+796.077.5:796.322 DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.23.27>.
5. Bailey, A. H., & LaFrance, M. Who counts as human? Antecedents to androcentric behavior. *Sex Roles. Advance online publication*. 2016, doi:10.1007/s11199-016-0648-4.
6. Bem, S. L. Dismantling gender polarization and compulsory heterosexuality: Should we turn the volume down or up? *Journal of Sex Research*, 1995, 32(4), 329–334. doi:10.1080/00224499509551806.
7. Dean, M. L., & Tate, C. C. Extending the legacy of Sandra Bem: Psychological androgyny as a touchstone conceptual advance for the study of gender in psychological science. *Sex Roles. Advance online publication*. 2016, doi:10.1007/s11199-016-0713-z.
8. Ivchenko, Oksana, Mitova, Olena. COMPONENT OF PSYCHOLOGICAL TRAINING OF BASKETBALL PLAYERS AT THE STAGE OF PRELIMINARY BASIC TRAINING IN THE PREPARATORY PERIOD. *Slobozhanskyi herald of science and sport: [scientific and theoretical journal]*. Kharkiv: KhSAPC. 2020, 8 (4). С.69-80.
9. Golden, C. R., & McHugh, M. C. The personal, political, and professional life of Sandra Bem. *Sex Roles. Advance online publication*. 2016, doi:10.1007/s11199-016-0674-2.
10. Keener, E., & Mehta, C. M. The past, present, and future of masculinity, femininity and gender: Honoring feminist scholar Sandra L. Bem (1944-2014), 2017, Part 2. *Sex Roles*, 76(11–12).
11. Martin, C. L., Cook, R. E., & Andrews, N. C. Z. Reviving androgyny: A modern day perspective on flexibility of gender identity and behavior. *Sex Roles. Advance online publication*. 2016, doi:10.1007/s11199-016-0602-5.

References

1. Bachynska, N., Zabiako, Yu., & Shuba, V. (2018). Study of gender personality identification of university students ages 17-22. *Young scientist*, 2 (54), 222-224. Retrieved from <https://molodyvchenvi.ua/index.php/journal/article/view/5096> [in Ukrainian].
2. Ivchenko O.M. (2021). Issues of socio-psychological climate in team sports and gender specifics of motivation. Actual problems of physical culture, sports and health: materials of the international of science Internet Conf. (Cherkasy, May 27-28, 2021). Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. Cherkasy. 202, 187-191 [in Ukrainian].
3. Petrushyn, D., & Krenikov, E. (2023). Current trends in improving the physical training of cadets of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in modern conditions. Theory and methods of physical education and sports, (1), 26-29 [in Ukrainian].
4. Reut E.O., Kryuchkov S.I. (2021). study of gender personality characteristics of athletes (example of karate and table tennis) and persons who do not play sports. *Habitus*, 23, 163-165. UDC 796.012.2+796.077.5:796.322 DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.23.27> [in Ukrainian].
5. Bailey, A. H., & LaFrance, M. (2016). Who counts as human? Antecedents to androcentric behavior. *Sex Roles. Advance online publication*. doi:10.1007/s11199-016-0648-4 [in English]. Bem, S. L. (1995). Dismantling gender polarization and compulsory heterosexuality: Should we turn the volume down or up? *Journal of Sex Research*, 32(4), 329–334. doi:10.1080/00224499509551806 [in English].

6. Bem, S. L. (1995). Dismantling gender polarization and compulsory heterosexuality: Should we turn the volume down or up? *Journal of Sex Research*, 32(4), 329–334. doi:10.1080/00224499509551806 [in English].
7. Dean, M. L., & Tate, C. C. (2016). Extending the legacy of Sandra Bem: Psychological androgyny as a touchstone conceptual advance for the study of gender in psychological science. *Sex Roles. Advance online publication*. doi:10.1007/s11199-016-0713-z [in English].
8. Ivchenko, O., Mitova, O. (2020). Component of psychological training of basketball players at the stage of preliminary basic training in the preparatory period. *Slobozhanskyi herald of science and sport: [scientific and theoretical journal]*. Kharkiv: KhSAPC, 8 (4), 104, p.69-80 [in English].
9. Golden, C. R., & McHugh, M. C. (2016). The personal, political, and professional life of Sandra Bem. *Sex Roles. Advance online publication*. doi:10.1007/s11199-016-0674-2 [in English].
10. Keener, E., & Mehta, C. M. (2017). The past, present, and future of masculinity, femininity and gender: *Honoring feminist scholar Sandra L. Bem (1944-2014)*, Part 2. *Sex Roles*, 76(11–12) [in English].
11. Martin, C. L., Cook, R. E., & Andrews, N. C. Z. (2016). Reviving androgyny: A modern day perspective on flexibility of gender identity and behavior. *Sex Roles. Advance online publication*. doi:10.1007/s11199-016-0602-5 [in English].

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).12
УДК 796.332: 015

Гаврилюк В.О.
Кандидат педагогічних наук
доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я
Державний податковий університет м. Ірпінь
Головащенко Р.В.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я
Державний податковий університет м. Ірпінь
Шевц В.О.
Магістр 2 курсу, факультету соціально-гуманітарних технологій
та менеджменту Державний податковий університет м. Ірпінь

РОЗВИТОК ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПІД ЧАС СПОРТИВНОЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлюється вплив методу динамічних зусиль на розвиток швидкісно-силових здібностей учнів під час спортивної ігрової діяльності.

Досліджувався вплив даного методу на раціональну побудову тренувального процесу, що призводить до зростання функціональних можливостей організму юних футболістів та вдосконалення усього комплексу заходів, відповідальних за підготовку до загальної діяльності.

Відповідно до досліджень швидкісно-силові здатності значно зростають у період з 8-9 років до 15-16 років.

Спортивно ігрові вправи використовуються в процесі фізкультурно-спортивного тренування та виховання для комплексного вдосконалення рухової діяльності в ускладнених умовах. У найбільшій мірі це дозволяє вдосконалити такі якості і здібності, як спритність, швидкість реакції в поєднанні з швидкістю руху, сили в поєднанні з швидкістю та інших етичних якостей особистості.

На будь-якій стадії індивідуального розвитку швидкісно-силових якостей необхідно дотримуватися послідовності та конгруентності виконання вправ. Підбір вправ відбувається згідно принципу динамічної відповідності.

Запропоновані методичні рекомендації використання спортивної ігрової діяльності як засобу розвитку швидкісно-силових якостей учнів середніх класів дозволить поліпшити рівень розвитку фізичних якостей.

Ключові слова: розвиток, швидкісно-силові здібності, спортивні ігри, футбол, тренування.

Gavriiliuk Valery, Golovashchenko Roman, Shevts Victoria. Development of speed and strength abilities of students during sports games. The article highlights the influence of the method of dynamic efforts on the development of speed and strength abilities of students during sports and game activities.

The impact of this method on the rational construction of the training process, which leads to the growth of the functional capabilities of the body of young football players and the improvement of the entire set of measures responsible for preparation for general activity, was investigated.

According to the results of the analysis of the scientific and methodological literature, it can be stated that the method of developing speed and strength abilities of students of general secondary education institutions remains relevant and requires a modernized method of applying physical exercises using the means of sports games in physical culture lessons.

According to research, speed-power abilities increase significantly from 8-9 years to 15-16 years.

Sports game exercises are used in the process of physical culture and sports training and education for comprehensive improvement of motor activity in difficult conditions. To the greatest extent, it allows you to improve such qualities and abilities as dexterity, speed of reaction in combination with speed of movement, strength in combination with speed and other ethical qualities of the individual.